

واکاوی بنیادین شفافیت و پاسخگویی در مدیریت دریایی

مرتضی فاخری

یادداشت

آرمان و واقعیت دریچ تاریخ

امید ایرانی- در روزگاری که ایران با انباشتی از بحران‌های پیچیده درگیر است و هر روز خبری از تازه‌ترین چالش‌های سیاسی، اقتصادی و امنیتی به گوش می‌رسد، پرسشی دیرینه اما هرگز کهنه‌شونده دوباره بر سر زبان‌ها افتاده: چرا متخصصان و نخبگان این سرزمین، که روزگاری موتور محرکه گفتمان‌های توسعه‌محور و کاشفان راه‌های عبور از تنگناها بودند، امروز بیشتر از آنکه در میدان باشند، در حاشیه ایستاده‌اند؟ چرا در عرصه عمومی، به‌ویژه در فضای مجازی و رسانه‌هایی که ذهنیت میلیون‌ها جوان را شکل می‌دهند، صدای آن‌هایی که سال‌ها از عمر خود را صرف فهم دقیق اقتصاد، سیاست، حقوق، مهندسی اجتماعی و روابط بین‌الملل کرده‌اند، غالباً یا اصلاً شنیده نمی‌شود و یا در کورسوی فراموشی قرار می‌گیرد؟ این پرسش نه از سر کنجاوی ساده، بلکه از سر نگرانی عمیق از آینده کشوری مطرح می‌شود که برای عبور از شرایط جنگی و بازسازی پس از آن، بیش از هر زمان دیگری به عقلانیت جمعی و نظرات کارشناسی نیاز دارد.

برای درک این معما باید دو لایه از واقعیت را همزمان به پیش خواند: لایه اول، وضعیت خود نخبگان و موانع سخن گفتن آن‌هاست؛ لایه دوم، تحول معنای «مشارکت» و «انقلابی‌گری» در گفتمان عمومی ایران. در دهه‌های اخیر، طیفی از فعالان سیاسی-اجتماعی تصویری از فعالیت مؤثر را رواج داده‌اند که در آن ابتکار، ایده و نقد ساختاری به حاشیه رانده می‌شود و به جای آن، حرف‌های شاد و بی‌قاعده، شعارهای خوش‌آب‌ورنگ بدون پشتوانه اجرایی و گاه تخریب‌های هیجانی جای می‌گیرد. انگار که انقلابی‌بودن با صرافت طبع و بی‌توجهی به محدودیت‌های مادی و انسانی تعریف می‌شود، در حالی که بالعکس، انقلاب‌های ماندگار همواره با نگاه به واقعیت‌های زمینی، منابع دردسترس و تکنیک‌های دقیق پیشبرد تغییر پیش رفته‌اند. در چنین فضایی، یک متخصص عادت کرده به

موشکافی، سنجش هزینه-فایده، در نظر گرفتن متغیرهای میان‌مدت و بلندمدت، و احترام به داده‌های میدانی، در قیاس با کسی که صرفاً بلد است واژه‌های بزرگ و آرمانی را بدون ارائه نقشه عملیاتی تکرار کند، به فردی «سرد، محافظه‌کار و بی‌حال» تلقی می‌شود. نتیجه آن‌که بسیاری از نخبگان ترجیح می‌دهند سکوت کنند تا مبادا حرف دقیق و مستندشان در هیاهوی فریادهای بی‌پشتوانه گم شود و یا خودشان متهم به ناامیدی و تضعیف روحیه جمعی گردند.

اما وجه دیگر ماجرا، شاید مهم‌تر از اولی باشد: برخی از نیروهای سیاسی در کشور، به‌ویژه آن‌هایی که خود را سرمداران بی‌چون‌وچرای آرمان‌های انقلاب می‌دانند، عملاً سقف توقعات را آن‌قدر به آسمان برده‌اند که هیچ جامعه‌زنده و هیچ دولتی توان دستیابی به آن را ندارد. این پدیده، که می‌توان آن را «فرار به آرمان‌های محال» نامید، یک تله روانی-اجتماعی قدرتمند است. وقتی شعارهایی سر داده می‌شود که تحقق آن‌ها در بازه زمانی معقول و با منابع موجود غیرممکن است، شکاف میان «آنچه هست» و «آنچه باید باشد» روزبه‌روز عمیق‌تر می‌شود. هرچه این فاصله بیشتر شود، سه پیامد کشنده پدیدار می‌گردد: نخست پوچی سیاسی، یعنی این احساس که تلاش برای اصلاح وضعیت بیهوده است؛ دوم فرسایش سرمایه اجتماعی، یعنی اعتماد میان مردم و حاکمیت و حتی میان خود مردم از میان می‌رود و سوم، ناامیدی مزمن که جوانان را به دو راهی انفعال یا خروج از نظام مشارکت می‌کشاند. رهبر شهید انقلاب، که سال‌ها تجربه اداره بحران‌های بزرگ را در خود داشت، همواره بر مفهومی کلیدی تأکید می‌کرد: «آرمان‌گرایی واقع‌بینانه». یعنی نه آن‌چنان درگیر واقعیات تلخ شد که آرمان‌ها را فراموش کرد، و نه آن‌چنان شیفته آرمان‌ها گشت که محدودیت‌های عینی را نادیده گرفت. شاید اگر امروز این چارچوب فکری در میان بخش‌های تأثیرگذار جامعه نهادینه می‌شد، نه تنها فاصله آرمان و واقعیت کاهش می‌یافت، بلکه نخبگان نیز جرأت و انگیزه بیشتری برای ورود به صحنه می‌یافتند، چون می‌دانستند حرفشان با ترازوی سنجش عملی سنجیده می‌شود، نه با ترازوی شعارهای دست‌نیافتنی.

اما چرا با وجود همه این موانع، باز هم سکوت نخبگان هزینه‌برتر از فعالیت آن‌ها ارزیابی می‌شود؟ پاسخ در مفهوم «هزینه فرصت» نهفته است. هنگامی که گروهی از متخصصان برجسته در حوزه‌های کلیدی مثل انرژی، آب، دیپلماسی، اقتصاد مقاومتی، سیاست خارجه، آسیب‌های اجتماعی یا نظام اداری تصمیم می‌گیرند از ابراز نظر پرهیز کنند، عملاً میدان برای کسانی باز می‌شود که با دانش تخصصی کافی ندارند و یا تعهدشان به منافع ملی به اندازه کافی عمیق نیست.

درس‌های سئمه برای شرکت‌های خطوط کشتیرانی؛

قراردادهای حمل دریایی در عصر بی‌ثباتی

چرا ریسک‌های جدید، بازنگری در بندهای قراردادی را ضروری کرده‌اند؟

@Eghtesadsaramad

saramad.darya

www.eghtesadsaramad.ir

سئمه گزارش می‌دهد:

احیای صنعت دریایی کشور با خارج‌سازی واسقاط مغروقه‌ها

استقبال انجمن مهندسی دریایی ایران از امضای قرارداد ملی باز یابی مغروقه‌های خلیج فارس

یکشنبه-۳۱ خرداد ۱۴۰۵- سال دوازدهم- شماره ۲۵۱۶- قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

سئمه گزارش می‌دهد:

خلیج فارس در آستانه پاکسازی بزرگ بستر دریایی

«آغاز بزرگ‌ترین عملیات خارج‌سازی واسقاط مغروقه‌ها در خلیج فارس»

«امضای قرارداد ملی باز یابی مغروقه‌های خلیج فارس بین «صدرا» و ویراگستر مَک‌ران»

سئمه بررسی می‌کند:

گوره-جاسک خط راهبردی پایداری صادرات نفت ایران

۵

اینفوگرافیک- اقتصاد سرآمد

